

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lingva Avrea Christianorvm

Ruben, Leonhard

Padibornae, 1606

Qvi Loqvi Debeant.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56433)

ni? *Melior est enim obedientia, quam victima, & auscultare magis quam offerre adipem arietum; quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatria, nolle acquiescere.*

QVI LOQVI DEBEANT.
CAPVT LVI.

*Loqui debet Deus, Sancti, maiores natu,
Episcopi Ecclesie.*

PRimò Deus loqui debet. Hinc *Isa. 42. 14. dicit Dominus. Taciui semper, silui, patiens fui, ut parturiens loquar: dissipabo, & absorbebo simul. Et Dauid, Psal. 2. 5. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo turbabit eos. Quo spectat & id Isa. 62. 1. Propter Sion non tacebo. Et propter Ierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus eius, & saluator eius ut lampas accendatur. Psalm. 82. 2. Ne taceas neq; compe scaris Deus. Quoniam inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te ex-*

Deo conuenit loqui.

tulerunt

tulerunt caput, super populum tuum
 malignauerunt consilium, & cogita-
 uerunt aduersus sanctos tuos, &c. Et
 Dominus de se inquit, Isa. 65. 6.
 Ecce scriptum est coram me: non ta-
 cebo, sed reddam & retribuam in sinu
 eorum iniquitates vestras, & iniqui-
 tates patrum vestrorum simul, dicit
 Dominus. Imò orandus Deus cum
 Dauide, ne sileat, cum inquit, Psal.
 27. 1. Ad te Domine clamabo, Deus
 meus, ne sileas à me: ne quando taceas
 à me, & assimilabor descentibus in
 lacum.

Sāctis
 Dei
 conue-
 nit lo-
 qui,
 maxie
 me cū
 Deo.

Secundò, Sanctis Dei. Vnde
 capit. 62. Isai. vers. 6. Qui remini-
 serimini Domini, ne taceatis, & ne de-
 tis silentium ei, donec stabiliat, & do-
 nec ponat Ierusalem laudem in terra.
 Hinc os nostrum debet, Psalm. 50.
 7. annunciare laudem Dei, & Psal.
 70. 8. repleti laude Dei, quæ Psal.
 33. 2. debet semper esse in ore no-
 stro, & annunciare iustitiam Dei.

Psalm.

Pfalm. 70. 15. & os nostrum, Psal. 62. 6. labijs exultationis laudare eum, & Psalm. 144. 21. laudationem Domini loqui. Et v. 5. gloriã sanctitatis suæ, & vers. 11. potentias Dei, & Psalm. 118. 13. labijs nostris pronũtiare omnia iudicia oris Domini, & Psalm. 70. 23. 24. lingua nostra meditari iustitiam Dei, & Psalm. 34. 27. 28. iustitiam & laudem. Demum omnes vno ore honorificare Deum. Rom. 15. 6. Et, quia Rom. 10. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem*, debemus cum Dauide, Psal. 118. 30. Domino nimis confiteri in ore nostro, & iuxta Oseam Prophetam, Ose. 14. 3. ablata iniquitate labiorum vitulos Deo reddere, & secundum præceptum Diui Pauli, Heb. 13. 15. Fructum labiorum, id est, laudem, debemus Deo offerre, atq; ita dicere cum Dauide, Psalm. 70. 23. *Exultabunt labia*

mea quam redemisti; sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi & reueriti fuerint, qui querunt mala mihi.

Maiores
ribus
natu.

Tertiò, maiores natu. Vnde Ecclesiastici 32. 4. *Loquere maior natu, decet enim te primum verbum diligenti scientiam.* Ibidem cap. 9. 24. *In manu artificum opera laudantur, & princeps populi in sapientia sermonis sui: in sensu verò seniorum, verbum.*

Epis-
copis.

Quartò, huc maximè referuntur Episcopi Ecclesiæ. De illis enim dicitur, Eccli. 15. 5. *In medio Ecclesiæ aperiet os eius.* Et id. Psalm. 18. 4. *Non sunt loquela neq; sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Hinc instruens D. Paulus discipulum suum Timotheum Ephesiorum Episcopum, licet ætate iunior, inquit. 1. Tim. 4. 12. *Nemo ado-*

olescent

lescentiam contemnat: sed exemplum
esto fidelium in verbo, in conuersatio-
ne, in charitate, in fide, in castitate.
Dignæ Episcopo partes. Et rursus,
cū graui attestatione numinis di-
uini inquit, 2. Tim. 4. 1. Testificor
coram Deo, & Iesu Christo, qui indi-
caturus est uiuos & mortuos, per ad-
uentum ipsius, & regnum eius, pradi-
ca uerbum, in sta opportune, importu-
ne: argue, obsecra, increpa in omni
patientia & doctrina. Erit enim tem-
pus, cū sanam doctrinam non susti-
nebunt, sed ad sua desideria coacer-
uabunt sibi magistros, pruriētes auri-
bus, & à ueritate quidem auditum a-
uertent, ad fabulas autem conuertentur.
Tu uerò uigila, in omnibus labo-
ra, opus fac Euangelistæ, ministerium
tuum imple, sobrius esto.

CAPVT LVII.

Loqui debent Prophetae, & concionatores, Apo-
stoli, & prelati, & quibus incumbit proximo-
rū cura, & licet quoq; id mulieribus.

Pro-
pheta
& con-
cionas-
tores
loquā-
tur.

QVINTÒ, huc spectant Prophe-
tæ & concionatores, quibus
dicitur id, Isa. 58. 1. *Clama, ne cesses,
quasi tuba exalta vocem tuam, & an-
nuncia populo meo scelera eorum, &
domui Iacob peccata eorum.* Cùm Je-
remias Propheta prætendens pue-
ritiam, assereret se nõ posse loqui,
inquit Dominus, Jer. 1. 7. *Noli du-
cere: puer sum: quoniam ad omnia
qua mittã te, ibis: uniuersa quaecunq;
mandauero tibi, loquẽris.* Et ver. 10.
*Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce
constitui te hodie super gentes, & su-
per regna: ut euellas, & destruas, &
disperdas, & dissipes, & edifices, & plas-
tes.* Nec minori autoritate vult vt
loquatur Ezechiel, nam Ezech. 2. 3.
sic ad illum inquit, dans etiam illi
librum, in quo lamentationes, &
carmen, & vq; scripta, deuorãdum.
*Fili hominis, mitto ego te ad filios I-
sraël, ad gentes apostatrices, quæ re-
cesserunt a me: ipsi & patres eorum*

prauaricati

prauaricati sunt pactum meum usq³
ad diem hunc. Et filij dura facie, & in-
domabili corde sunt, ad quos ego mitto
te: & dices ad eos: Hec dicit Domi-
nus Deus: Si forte vel ipsi audiant, &
si forte quiescant, quoniam domus ex-
asperans est: & scient quia propheta
fuerit in medio illorū. Tu ergo fili ho-
minis ne timeas eos, neq³ sermones eo-
rum metuas: quoniā increduli & sub-
uersores sunt tecū, & cum scorpionibus
habitas: verba eorū ne timeas, & vul-
tus eorū ne formides, quia domus exa-
asperans est. Loquēris ergo verba mea
ad eos, si forte audiāt, & quiescāt: quo-
niā irritatores sunt. Tu autem fili ho-
minis audi quacunq³ loquor ad te: &
noli esse exasperās sicut domus exaspe-
ratrix est: aperi os tuū, & comede qua-
cunq³ ego do tibi. Et vidi, & ecce ma-
nus missa ad me, in qua erat inuolutus
liber: & expādit illū corā me, qui erat
scriptus intus, & foris: & scripta erāt
in eo lamentationes, & carmen, & va.

Sic & idem Ezechiel cap. 13. 18. contra eos Prophetas, qui vitia minimè carpunt, aut perstringunt, sed peccatoribus blandiuntur, inquit. *Va qui confusant puluillos sub omni cubito manus; & faciunt cervicalia sub capite uniuersæ atatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei & fragmen panis, ut interficerent animas, que non moriuntur, & viuificarent animas, que non viuunt, mentientes populo meo credenti mendacijs.* Grauiùs verò ipsum Propheta monet ne conticescat, cum reprehendendus est peccator. Nam cap. 3. 17. † 33. 7. sic inquit. *Et tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israël: audiens ergò ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium: impie morte morieris, non fueris locutus ut se custodiat impius à*

via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. De se conqueritur Isaias, dicens. Isa. 6. 5. *Va mihi quia tacui.* Ionas quoq; Prophe- ta quia viros Niniuitas reprehendere renuit, in mare præcipitatus, à pisce, Ion. 2. 1. deuoratus fuit.

Sextò, idè dicendum de Aposto- Apos-
toli.
lis, quorum sonus in omnè terrã, Psal. 28. 5. exiuisse scribitur. Quin & D. Paulus de se inquit. 1. Cor. 9. 16. *Va mihi si nõ euangelizauero.* Dixit enim paulò ante, quòd id munus ex necessitate illi incumbat. Sic enim dum D. Paulus Corinthi fuit de eo scribitur 2. Act. 18. 9. *Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo. Noli timere, sed loquere, & ne taceas, propter quòd ego sum tecum; quoniam populus est mihi multus in hac ciuitate.*

Septimò, huc spectant Præla- Præ-
lati.
ti, & ij maximè, qui priùs tacere di-

dicerunt, antequam docuerunt, aut locuti sunt, iuxta id, Eccli. 18. 19. *Antequam loquaris disce.* Tales fuerunt S. Benedictus, D. Gregorius, D. Anthonius, D. Bernardus, & alia religiosorum Ordinũ lumina: quibus omnia etiã ea ferè conueniunt, quæ numero quinto diximus, dicta ad Ezechielem David etiam Psal. 39. 10. vbi inquit. *Anunciavi iustitiam tuam in Ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti.* Ad, quæ alludens D. Benedictus cap. 2. regulæ sic inquit: Sciatq; Abbas culpæ Pastoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minùs potuerit inuenire. Tantum iterum liber erit, si inquieto vel inobediẽti gregi Pastoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earũ actibus vniuersa fuerit cura exhibita: Pastor earum in iudicio Domini absolutus, dicat cum Prophe-

ta Domino. *Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi: ipsi autem contemnentes spreuerunt me.* Et tunc demum inobedientibus curæ suæ omnibus poena sit eis præualens ipsa mors. Iam pro dolor plurimi sunt prælati, qui peccata subditorum dissimulant, neq; eadem arguunt, qui cum animarum sibi creditarum ratione Deus exposcet, & cum flamma infernalis pice & sulphure mista os eorum impleuerit, optabunt se locutos per se, aut suos fuisse: at tunc tardatum esse, magno suo malo sentiet.

Octauò, huc spectant omnes, in quocunq; tandem officij genere, tam Ecclesiastico, quam polytico, quibus aliorum & proximi salus concredita. Sic Eccli. 4.27. *Ne reuerearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis.* Sic laudandi quatuor illi viri leprosi, quorum fit mentio 4. Reg. 7. 9. qui tantam

Qui-
bus a-
liorum
salus
concre-
dita.

abundantiam rerum omnium in castris Syriæ inuenerunt, & dixerunt. *Non rectè facimus, hæc enim dies boni nunciij est. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare usq; mane, sceleris arguemur: venite eamus, & nuntiemus in aula regis.* Hic tamen summo opere dolendum, inueniri nonnullos, qui sermones potius detractorios contra eos instituunt, quibus aliorum cura commissa, & de rationibus quibus sibi met commisi sunt, iuuandis, rariùs agunt, & loquuntur, vidètes festucam in oculo alieno, Matth. 7. 4. trabem verò in proprio oculo minimè cõsiderantes.

*Pijs
quibus
dam
mulie-
ribus.*

Nonò, pijs etiam & magni meriti mulieribus loquendi potestas data. Nam & Spõsæ labia, Cant. 4. 11. vt fauus distillás. Et Esther orat, Esth. 14. 13. *Tribue sermonẽ compositũ in ore meo, in cõspectu leonis, Regis scilicet Assueri.* Sic Iudith contra

Holo-

Holofernem orat. Iudith. 9. 13. *Capiatur laqueo oculorum suorum in me, & percuties eum ex labijs charitatis meae.* Et vers. 18. *Memento Domine testamenti tui, & da verbum in ore meo & in corde meo consilium corrobora, &c.* Huic petitioni Dominum annuisse patet. cap. 11. 18. cum dicitur de Iudith. *Placuerunt autem omnia verba hac coram Holoferne, & coram pueris eius, & mirabantur ad sapientiam eius, & dicebant alter ad alterum. Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum.*

CAPVT LVIII.

Septendecim praecepta obseruanda illi
qui loqui voluerit.

I.

Assidua non sit in ore tuo nominatio Dei. Quod cauet Ecclesi. 23. 10. dicens. *Nominatio Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiscearis, quia non*

Assidua nominatio Dei cauenda.

eris immunis ab eis.

2. Non affuescat os tuum iurationi. Eccli. 23. 9. *Iurationi non affuescat os tuū, multi enim casus in illa.* Et capit. 27. 15. *Loquela multum irans, horripilationem capiti statuet, & irreuerentia ipsius obturatio aurium.*

Nō affuescat in disciplinae loquela. Ne citatus in lingua.

3. Non affuescat indisciplinatae loquela, ibidem cap. 23. 17. *Indisciplinata loquela non affuescat os tuum, est enim in illa verbum peccati.* Vide quoq; infra num. 5.

4. Non debemus esse citati in lingua loquendo, sed considerate loqui, ita enim est Eccli. capit. 4. vers. 34. *Noli esse citatus in lingua, & inutilis, & remissus in operibus tuis.* Et Prouerbior. 29. 20. *Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam ipsius correptio.* Vide etiam quæ diximus cap. 47. num. 1.

Ne confundamur in ea.

5. Videre, ne confundamur aut capiamur in lingua, ne uè cer-

temus,

temus, de re, quæ nos non molestat. De primo nos commonuit Ecclesiasticus, 5. 14. *Si est tibi intellectus respōde proximo tuo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris.* De altero idem Ecclesiasticus loquitur cap. 11. 9. *De ea re quare non molestat, ne certeris: & in iudicio peccantium ne consistas.*

6. Coercere debemus & prohibere linguā à malo, Psal. 33. 14. 1. Pet. 3. 10. vt citauim⁹ suprà c. 31. n. 3.

Coercē
da à
malo.

7. A detractione debemus cauere, murmure & mendacio, iuxta id Sap. 1. 11. *Custodite vos à murmuratione, & à detractione parcite lingua, quoniā sermo obscurus in vacuū non abibit; os autē quod mentitur occidit animā.* Vide plura cap. 59. lit. D. n. 1. & lit. M. n. 8. 9. 10. 11. 12.

A detractione
caue.

8. Ne loquatur quis vt cognati & parentes Tobix, vt derideat vitam & exempla sanctorum, lo-

Ne Sa
ctos
ideas

quendo

quendo. Dicitur enim Tob. 2. 15. Nam sicut beato Iob insultabant reges ita isti, Tobiae scilicet, parentes & cognati eius irridebant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua, pro qua elemosynas & sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat suos, dicens. Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Ne tã-
sum
lingua
dilige-
mus.

9. Ut videamur non tantum lingua diligere. Hinc, 1. Ioan. 3. 18. Filioli non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate.

Ne la-
ctes
mus.

10. Attendere, ne aliquem lactemus in labijs nostris, iuxta id Prouerb. 24. 28. Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec lactes quenquam labijs tuis.

Ne te
laudes

11. Ne te ipsum loquendo nimium laudes. Vnde Prouer. 27. 2. Laudet te alienus & non os tuum: extraneus & non labia tua.

12. Apud magnates & senes Ne multū loquaris.
 non multum loquaris. Eccli. 32.
 12. *In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærens. In medio magnatorum ne præsumas, & ubi sunt senes non multum loquaris. Plura vide cap. 49. num. 7.*

13. Mala non nominanda in nobis secundum D. Pauli consiliū Mala non nominas.
 dicentis. Eph. 5. 3. *Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos: aut turpitude, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio. Et Col. 3. 8. Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Quin potius vt est 1. Reg. 2. 3. Recedant vetera de ore vestro, quia Deus scientiarum Dominus est. Vide Ephes. 4. 29. vt infra. num. 17.*

14. A prophanis & vanilo-

quijs

Evangelii abstinere quijs abſtine, ſecundum id, 2. Tim. 2. 16. *Prophana & vaniloquia deſiſta, multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum ut cancer ſerpi, &c.*

Ne ſcandalosa 15. Ne quid dicas in quo ipſe ſcandalizeris, multi enim multa dicunt, quæ poſtea vellent reticuiſſe, de quibus egimus ſuprà cap. 27. num. 2. & hoc eſt quòd dicitur Eccleſiaſtici, 1. 37. *Ne fueris hypocrita in conſpectu hominum, & ne ſcandalizeris in labijs tuis.*

Ne ſophiſtica. 16. Ne ſophiſticè loquaris, cuius certiffimam rationem dat Eccleſiaſticus, Eccli. 37. 23. *Qui ſophiſticè loquitur odibilis eſt: in omni re defraudabitur. Non eſt enim illi data à Domino gratia, omni enim ſapientia defraudatus eſt.*

Vt bona dicamus. 17. Demum ſervandum præſcriptum D. Pauli Eph. 4. 29. ità dicentis. *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus eſt ad edificationem fidei, ut det gratiam*

audien

audientibus. Vide plura n. 13. Huic præcepto insistentes, trademus primò ea quæ mali loquuntur, & quæ ad os, labia, linguam, sermonem & verba spectant malorum, capite sequenti 59. 125. numeris & qualitatibus. Deinde ea quæ boni loqui debent, quæq; ad eorum sermonem & linguam spectant cap. 60. centum septendecim numeris, & qualitatibus, idq; ordine Alphabetico.

CAPVT LIX.

Centum viginti quinque vitia, quæ ex malorum labijs, lingua, ore, sermone & verbis oriuntur, & cuius Christiano homini vitanda sunt ordine Alphabetico traduntur.

A.

A.

1. Alienæ mulieris os seu lingua, est fouea profunda. Hinc Prou. 22. 14. *Fouea profunda os aliena: cui iratus est Dominus, incidet in eam.*

2. Os Alcimi periuri Iudæi, qui adeptus Sacerdotio, Mach. 9. 54. ore suo. *Præcepit destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera Prophetarum: & cœpit destruere. In tempore*

illo

illo percussus est Alcimus, & impedita sunt opera illius, & occlusum est os eius, & dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui verbum, & mandare de domo sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno. Hæc notent qui nostro tempore, templa spoliant, & euertunt, & quod qui insidiatus est domui Dei, de sua minimè disponere potuit.

3. Alti sermonis populus, de quo Isai. 33. 19. *Populum imprudentem non videbis, populum alti sermonis: ita ut non possis intelligere discretitudinem lingue eius, in quo nulla est sapientia.*

4. Os amaritudine & maledictione plenum, ut est Ps. 13. 3. Ro. 3. 14.

5. Antichristi os, quod loquitur ingentia, ut dicitur Dan. 7. 8. & vers. 20. grandia. Apocalypsis verò 13. 5. *Datum est ei os loquens magna, & blasphemias.* Vide & literam E. num. 2.

Antichristi
os.

6. Appropinquant Deo ore,
cor verò eorum longè abest ab eo.
Isai. 29. 13. ore benedicunt, Psalm.
61. 5. corde maledicunt. De quibus
& Psalm. 77. 36. *Et dilexerunt eum
in ore suo, & in lingua sua mentiti
sunt ei, cor autem eorum non erat re-
tum cū eo.* Et Ieremias inquit. 12. 2.
*Prope est Dominus ori illorum, & lon-
gè a renibus eorum.*

7. Apostatæ, huius os & lin-
gua quanta mala pariat videre est <sup>Apo-
statae</sup>
Prou. 6. 12. vbi sic legimus. *Homo os.*
*apostata vir inutilis, graditur ore per-
uerso, annuit oculis, terit pede, digito
loquitur, prauo corde machinatur ma-
lum, & omni tempore iurgia seminat.
Huic extemplo veniet perditio sua, &
subito conteretur, nec habebit ultra
medicinam.*

8. Arcus mendacij lingua ma-
lorum. Vnde Ieremiæ 9. 3. *Exten-
derunt linguam suam quasi arcum
mendacij, & non veritatis, conforta-*

ti sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognoverunt, dicit Dominus. Versu verò 5. sic ait. *Vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut iniquè agerent, laboraverunt.*

9. Assidua lingua, de qua ex Eccli. 37. 21. infrà litera N. num. 3.

10. Assumentium linguas suas ad prophetandum, de quibus Ier. 23. 31. 32. vt litera P. num. 6.

11. Auguratricis filiorum in adulteri seminis lingua. Isa. 57. 3. 4. vt litera S. n. 3.

B.

B.

1. Ex litera hac primò fit blanda lingua extraneæ, à qua mandatù, lex, lux, & increpatio disciplinæ nos custodient, sic enim dicitur Prou. 6. 23. *Mandatam lucerna est, & lex lux, & via vite increpatio disciplina, vt custodiant te à muliere mala, & à blanda lingua extraneæ.*

2. Blanda

2. Blanda lingua, aliorum qua decipimur. Prou. 28. 23. *Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet, magis quam ille qui per lingua blandimenta decipit.* Talis enim rete expandit gressibus aliorum, Pro. 29. 5. *Homo qui blandis fictisq; sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius.*

3. Lingua blasphemantium, qua dicitur imitari Iob cap. 15. 5. *Quod non est ita, sed ea vtetur Antichristus, vt litera A. num. 5. diximus. Qualis & lingua Alcimi, vt litera A. num. 2. & Nicanoris litera N. num. 6.*

C.
Ex litera C. primi sunt, qui in caelum ponunt os suum. De quibus, Psalm. 72. 8. 9. *Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelsis locuti sunt, posuerunt in caelum os suum, & lingua eorum transiit in terra.*

2. Quorum sermo ad cancri similitudinem serpit, de quibus, 2. Tim. 2. 17. 18. vt diximus cap. 58. num. 1.

3. Cauponis labia, de quibus Eccli. 26. 28. *Duae species difficiles, & periculosa mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians à negligentia: & non iustificabitur caupo à peccatis labiorum.*

4. Lingua concinnans dolos: sic peccatoris lingua, de qua Psal. 49. 19. dicit Dominus. *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos.*

5. Coinquinata lingua, à qua Deus liberauit Ecclesiasticum, Eccli. 51. 7.

D.

D.

Ex hac litera primò sint, labia & lingua detractoris, de quibus Prou. 4. 24. *Remove à te os prauum, & detrahentia labia sint procul à te.* Sap. 1. 11. *Custodite vos à murrura-*

tione,

tionem, qua nihil prodest, & a detractione parcite lingua. Quam debemus dissipare per faciem tristem, iuxta id, Prou. 25. 23. *Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristes linguam detrahentem.* Vide plura capit. 12. numer. 2.

2. Dilatantis labia, de quibus id, Prou. 20. 19. seruandum. *Et qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.*

3. Diuitum, qui labia torquet: Vnde Prou. 19. 1. *Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quam diues torquens labia sua, & insipiens.*

4. Sub qua dolor & labor, qualis lingua peccatoris. Psal. 10. 7. *Cuius maledictione os plenum est, sub lingua eius labor & dolor.*

5. Dolos concinnans, vt peccatoris. Psalm. 49. 19. vide literam C. num. 4.

6. Dolosa lingua, quam dicunt

impij

impijà se esse. Psalm. 11. 5. qua lo-
 quuntur aduersus Dauidem, Psal.
 108. 3. à qua idem cupit liberari.
 Psalm. 119. 2. 3. qua diligunt verba
 præcipationis. Psalm. 51. 6. Qua
 dolosè agunt, quos iudicabit Do-
 minus, Psalm. 5. 10. † 13. 3. Rom. 3.
 13. Quæ labia debent fieri muta.
 Psal. 30. 19. Quam disperdet Do-
 minus, iuxta id. Psal. 11. 3. 4. *Va-
 na locuti sunt unusquisq; ad proximū
 suum: labia dolosa in corde, & corde
 locuti sunt. Disperdat Dominus uni-
 uersa labia dolosa, & linguam ma-
 gniloquam.* Vide plura capite 16.
 num. 2.

7. Draconis os, de quo Apoc.
 16. 13. exierunt tres spiritus immū-
 di per modum ranarum, vti di-
 ximus etiam superiùs capite 11.
 num. 1.

8. Dulcia, qualia hæreticorū,
 de quibus Rom. 16. 17. *Rogo autem
 vos fratres, ut obseruetis eos qui dissen-*

siones

siones & offendicula præter doctrinã, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Quamuis & bonorum & dulcia esse, dicemus. cap. 60. licet sub alia consideratione.

9. Duplex lingua, in qua probatur peccator secundum id, Eccli. 5. 11. *Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.*

10. Dura verba, quæ suscitant furorem. Hinc Prou. 15. 1. *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem, qui non est iterandus iuxta id, Eccli. 19. 7. Ne iteres verbum nequam, & durum, & non minoraberis.*

E.

Primùm est exaltantis os, de

E.

quo

quo Prou. 17. 19. *Qui meditatur discordias diligit rixas: & qui exaltat os suum querit ruinam.*

2. Contra excelsum Deū, scilicet sermones. Sic de Antichristo dicitur. Dan. 7. 25. *Sermones contra excelsum loquetur.*

F.

F.

Primum hīc est fatuorum os, quod Prou. 15. 2. ebullit stultitiam: ex quorum ore reprobatu parabola, Eccli. 21. 29. in corde sapientium os illorum est. Vide plura in litera I. num. 8. & in litera S. n. 8.

2. Flagellum quoq; est lingue, à quo Iob. 5. 17. 21 abscondetur, qui à Domino corripitur, & eius increpationes non reprobat.

3. Ficta verba, de quibus 2. Petr. 2. 2. de magistris mendacibus qui celerem sibi perditionem inducunt, loquens, ait. *Et multi sequentur illorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur: & in*

auaritia

anaritia fictis verbis de vobis negotia-
buntur; quibus iudicium iam olim
non cessat: & perditio non dormitat.

4. Fornicariæ seminis lingua.
Isa. 57. 3. 4. vt litera S. num. 3.

5. Fraudem loquentia labia
malorum, de quibus Prou. 24. 1. 2.
Ne emuleris viros malos, nec deside-
res esse cum eis, quia rapinas medita-
tur mens eorum, & fraudes labia eo-
rum loquuntur.

6. Fraudulenta lingua diuitū.
Hinc Mich. 6. 12. Diuites repleti
sunt iniquitate, & habitantes in ea
loquebantur mendacium, & lingua
eorum fraudulenta in ore eorum. Plu-
ra litera M. num. II.

G.

G.

1. Gentium omnium pugnan-
tium contra Ierusalem lingua. De
qua Zach. 14. 12. vbi ita loquitur.
Et hac erit plaga qua percutiet Domi-
nus omnes gentes, que pugnauerunt
aduersus Ierusalem: Tabescet caro

uniuscuiusq³ stantis super pedes suos,
 & oculi eius contabescant in forami-
 nibus suis, & lingua eorum contabe-
 scet in ore suo.

2. Gigantū verba superba, pro-
 pter quæ Deus eos execratus est.
 Eccli. 16. 8. 9. Non exorauerunt pro
 peccatis suis antiqui gigantes, qui de-
 structi sunt confidentes sua virtuti, &
 non pepercit peregrinationi illorum,
 & execratus est eos pro superbia verbi
 illorum. Non misertus est illis, gentem
 totam perdens, & extolentem se in
 peccatis suis.

3. Gladius est lingua & labia
 malorum. Nam vt est Psalm. 56. 5.
 Filij hominum dentes eorum arma &
 sagitta, & lingua eorum gladius acu-
 tus. Et Psalm. 58. 8. Ecce loquentur
 in ore suo, & gladius in labijs eorum.
 Quem exacuerunt, Psalm 63. 4.
 Quia exacuerunt vt gladium linguas
 suas, intenderunt arcum rem ama-
 ram.

4. Glorificat Deum labijs tantum. Hinc Christus ipse, Matth. 15. 8. *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me. Si milia habes, Marc. 7. 6. Ex Isa. 29. 13. desumpta.*

5. Grandia loquuntur, vti Dan. 7. 20. de Antichristi dicitur ore. *Os loquens grandia.* Vide literam A. num. 5.

H.

H.

1. Hæreticorum, quorum sermo vt cancer serpit. Vt, 2. Tim. 17. 18. qui & loquuntur superba. Vnde Iudæ 16. *Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa, quos vers. 13 vocauit sidera errantia. Vide plura litera O. num. 8. & litera F. num. 3.*

2. Hominis nequam, qui accendit ore ignem, de quo Eccli. 23. 22. *Anima calida quasi ignis*

ardēs, non extinguetur, donec aliquis
glutiat: & homo nequam in ore car-
nis suae non desinet donec incēdat igni.

I.

1. Ierusalem & Iuda lingua
contra Dominum, ideo ruit: sicut
enim dicitur Isa. 3. 8. Ruit enim Ie-
rusalem & Iudas concidit, quia lin-
gua eorum & adinventiones eorum
contra Dominum, ut provocarent oculos
maiestatis eius.

2. Ierusalem impugnantium,
quorum lingua tabescet, Zach. 14.
12. ut diximus litera G. num. 1.

3. Ignis in labijs impij, Prou.
16. 27. Vir impius fodit malum, & in
labijs eius ignis ardescit. Vnde &
D. Iacobus cap. 3. 6. inquit. Et lin-
gua ignis est, uniuersitas iniquitatis.

4. Immoderata, de quo Prou.
15. 4. Lingua placabilis, lignum vitae:
quae autem immoderata est, conteret
spiritum.

5. Impiorum os, Prou. 10. 32.

consideret peruersa, & cap. 12. 6.
infidiatur sanguini, & cap. 15. 28.
redundat malis, imo in quo Iob
20. 12. malum dulce, quod Psalm.
16. 20. locutum est superbiã, quod
& operiet iniquitas, Prou. 10. 6. Et
in eorundem ore nequissima pau-
pertas, vt est Eccli. 13. 30. ac de-
mum eorum ore subuertitur ciui-
tas, Prou. 11. 11.

6. Impœnitentium in regno
bestiæ & Antichristi, qui manduca-
uerunt linguas suas præ dolore, sic
enim scribitur Apocal. 16. 10. *Et*
quintus angelus effudit phialam suam
super sedem bestia. Et factum est re-
gnum eius tenebrosum, & manduca-
uerunt linguas suas præ dolore, &
blasphemauerunt Deum cœli præ do-
loribus & vulneribus suis, & non ege-
ruunt pœnitentiam ex operibus suis.

7. Improperij verba, de qui-
bus in conuiuio maximè cauen-
dum, sic enim dicitur, Eccli. 31. 41.

42. In conuiuio vini non arguas proximum, & non despicias eum in incunditate illius: verba impropertij non dicas illi: & non premas illum in rependo. Et cap. 41. 28. Caue ab amicis de sermonibus impropertij: & cum dederis, ne impropertes.

8. Imprudentis lingua, de qua varia scribuntur. Nam Eccli. 5. 15. Honor & gloria in sermone sensatis, lingua vero imprudentis subuersio est ipsius. Et cap. 21. 28. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur, in ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientum os illorum. Et cap. 40. 32. In ore imprudentis indolcabitur inopia, & in ventre eius ignis ardebit. Vide plura in litera F. n. 1. & in litera S. num 8.

9. Inania verba, quibus non debemus decipi, D. Paulo sic ad Eph. 5. 6. dicente. Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hac e-

*nim venit ira Dei in filios diffidentia.
Nolite ergo effici participes eorum.*

10. Indisciplinatum verbum,
in quo non debemus capi, ne con-
fundamur, secundum id, Eccli.
cap. 5. vers. 14. *Si est tibi intellectus
responde proximo: sin autem, sit
manus tua super os tuum, ne capia-
ris in verbo indisciplinato & confun-
daris.* Vide literam P. n. 2.

11. Indulcantes labia, de qui-
bus Eccli. 12. 15. *In labijs suis indulo-
cat inimicus: & in corde suo insidia-
tur, ut subvertat te in foveam.* Ibi-
dem plura alia de inimico.

12. Ingentia loquitur os An-
tichristi, Daniel. 7. 8.

13. Iniqua labia, vt autē ab illis li-
beretur, orat David, Psal. 119. 2. hoc
modo. *Domine libera animam meā
à labijs iniquis, & à lingua dolosa.
Quid detur tibi, aut quid apponatur
tibi ad linguam dolosam?* Respon-
det. *Sagittae potentis acutae cum*

carbonibus desolatorijs. Sic iniquis verbis prævaluerunt aduersus Dauidem. Psalm. 64. 4. Et Psalm. 40. 9. inquit Dauid. *Verbum iniquum constituerunt aduersum me.* Prou. 17. 4. *Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtemperat labijs mendacibus.* A lingua verò iniqua Ecclesiasticus cap. 51. 3. liberatus fuit.

14. Iniustitiam tota die cogitans, de qua Psal. 51. 4. *Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua; sicut nonacula acuta fecisti dolum.*

15. Iniusti lingua, quam describit Dauid Psalm. 35. 4. *Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere ut benè ageret.*

16. Inquietum malum. Iacob. 3. 8. de lingua loquens inquit. *Linguam nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem, & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti*

sunt.

*sunt. Ex ipso ore procedit benedictio,
& maledictio. Non oportet, fratres
mei, hac ita fieri.*

17. Iudæorum, quorum labia loquuntur mendacium, lingua iniquitatem fatur, propter quod facies Dei ab illis absconditur, nec oratio eorum exauditur. Hinc Isa. 59. 2. *Iniquitates vestrae diuiserunt inter vos, & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis, ne exaudiret. Manus enim vestrae polluta sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate. Labia vestra loquuntur mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatur. Propter illorum quoque sermones Deus iratus dicitur Moyse, Deut. 4. 21.*

L.

L.

1. Labijs honorant Deum, dū cor eorum longè abest ab eo. Mat. 15. 8. vt suprà litera G. n. 4.

2. Labor labiorum peccatorum, de quo Psalm. 139. 10. 11. *Ca-*

pat circuitus eorum, labor labiorum
 ipsorum operiet eos. Cadent super
 eos carbones: in ignem deicies eos: in
 miserijs non subsistent.

3. Laquei sunt verba malo-
 rum, Prouerb. 6. 2. Illaqueatus es
 verbis oris tui, & captus proprijs ser-
 monibus.

4. Linguosus, qui non diri-
 getur. Vnde Psal. 139. 12. Vir lino-
 guosus non dirigetur in terra, virum
 iniustum mala capient in interitu. Id
 quod latius probauimus suprâ ca-
 pite 7. num 1. De quo etiam id Ec-
 cli. 9. 25. verissimum est. Terribi-
 lis est in ciuitate sua homo linguosus:
 & temerarius in verbo suo odibilis e-
 rit.

M.

M.

1. Magnificant linguas suas,
 Psalm. 11. 5. Qui dixerunt: linguam
 nostram magnificabimus, labia no-
 stra a nobis sunt, quis noster Domi-
 nus est?

2. Magni-

2. Magniloquam linguã, quam disperdet Dominus iuxta id, Psal. 11. 4. *Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquã.* Vide literam D. n. 6. qualis est & lingua Antichristi, qui loquitur ingentia, Dan. 7. 8.

3. Malorum lingua, qua male locuti sunt de Deo, Psalm. 11. 19. Verùm attendendum ad id, Eph. 4. 29. *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad edificationem fidei, vt det gratiam audientibus.*

4. Maledici lingua & labia, cuius auditor est Deus, Sap. 1 6. *Benignus est spiritus sapientia. & non liberabit maledictum à labijs suis: quoniam renum illius testis est Deus, & cordis illius scrutator est verus, & lingua eius auditor.*

5. Maledictio ex ore procedit. Iacob. 3. 10. vt litera I. n. 17.

6. Maligna verba, quibus Dio-

trepes garrit in D. Ioannem Apostolum. 3. Ioan. 9. *Scripsssem forsitan Ecclesia, sed is qui amat primum gerere Diotrepes non recipit nos, propter hoc si venero, commonebo eius opera qua facit: verbis malignis garruens in nos, &c.*

7. Malitiæ verba, contra quæ orans David, ait Psalm. 140. 3. *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labijs meis. Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.*

8. Mendax lingua, quæ vna ex sex quæ odit Dominus, dicente Salomone Prou. 6. 16. *Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, preferentem mendacia, testem fallacem. Et qui se-*

minat inter fratres discordias. De mendacis hominis lingua, Isa. 57. 3. 4. vt litera S. num. 3.

9. Mendacij labia, vide quæ ex Ierem. 9. 3. 5. diximus litera A. num. 8. quibus adde labia operantium mendacium, à quibus liberatus Ecclesiasticus cap. 51. 3. Quibus labijs mendacij operatur mali mala. Isa. 59. 3. Qui odium abscondit, Prou. 10. 18. Quibus obtemperat fallax. Prou. 17. 4. Quæ non decent principem, iuxta id Prou. 17. 7. *Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens.* Demum Prou. 12. 22. *Abominatio Domino labia mendacia, qui autem fideliter agunt placent ei.*

10. Mendacij lingua, quam concinnat repentinus testis. Prou. 12. 19. *Labium veritatis firmum erit in perpetuum; qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacij.* Idem tradit cap. 21. 7. qualis sit

qui

qui in illa colligit thesauros, sic dicens. *Qui congregat thesauros lingua mendacy, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.* De Iudæis quoq; dicit David, Psalm. 77. 36. *Et duexerunt eum in ore suo, & in lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius.*

11. Mendacij sermones in his fraudulentus conatur perdere mites. Vnde Isa. 32. 7. *Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogit actiones concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacij, cum loqueretur pauper iudicium.* In talibus etiam confidunt Iudæi. Vide Ier. 7. 8. 9. 10. & infra num. 12.

12. Mendacij verba, quæ contingunt cor sensatum. Et Eccli cap. 36. 21. quæ locuti sunt Iudæi de corde. Ha. 59. 13. Quibus dicuntur acquiescere filij Israël, Exod 5. 9. Quæ, qui principes libenter

audiant

audiunt, omnes ministros habent
impios. Prouerb. 29. 12. In quibus
non debemus confidere iuxta id,
Ier. 7. 4. *Nolite confidere in verbis
mendacij, dicentes templum Domini,
templum Domini, templum Domini
est. Quia si bene direxeritis vias ve-
stras, & studia vestra: si feceritis iu-
dicium inter virum & proximum eius,
advena & pupillo, & vidua non fece-
ritis calumniam, nec sanguinem in-
nocentem effuderitis in hoc loco, & post
Deos alienos non ambulaueritis in ma-
lum vobismetipsis habitabo vobiscum
in loco isto. Quasi dicat tunc locus
hic templum meum erit. A quo ver-
bo mendacij confitetur Domino
se liberatum esse Ecclesiasticus, cap.
51. 7. Ac proinde etiam orat Salo-
mon, Prouerb 30. 8. dicens. *Duo
rogavi, ne deneges mihi antequam
moriar, vanitatem & verba men-
dacij longe fac a me. Mendacitatem
& diuitias ne dederis mihi: tribue**

tantam victum meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam. Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periret nomen Dei mei.

13. Mentiens os occidit animam, Sap. 1. 11. Vide literam D. num. 1.

14. Meretricis labia, de quibus Prou. 5. 3. Favus distillans labia meretricis, & nidius oleo guttur eius, nouissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps. Et quomodo vecordem iuuenem decipit labijs, describens cap. 7. 21. inquit. Irretiuit illum multis sermonibus, & blanditijs labiorum pertraxit illum, statim eum sequitur, quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur: donec transfigat sagitta iecur eius, velut si avis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo anime illius agatur.

16. Mordentes labia, de quo Prou. 16. 30. *Qui accronitis oculis cogitat malum, mordens labia sua perficit malum.*

17. Multitudinis venientis, ex cuius ore exiuit flamma, 4. Efd. 13. 10. *Lingua enim nostra, Iacob. 3. 6. Maculat totum corpus, & inflamat rotam natiuitatis nostre, inflammata à gehenna.*

N.

1. Nefandi sermones, quos iactitant, qui sunt in præsidio Gazaram, 2. Mach. 10. 34.

2. Nequam lingua, quam non debemus audire, iuxta id Eccli. 28. *28. 29. Septi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & frenos ori tuo rectos.* Quare verò non audiendæ, eius plurimæ & grauissimæ sunt causæ. Nam vt est ibidem vers. 23. *Beatus qui rectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiit, &*

N.

Nequã
lingua.

qui

qui non attraxit iugum illius, & in
vinculis eius non est ligatus: iugum e-
nim illius iugum ferreum est: & vincu-
lum illius, vinculum areum est.

Mors illius, mors nequissima: & v-
tilis potius infernus quam illa, perse-
uerantia illius non permanebit, sed ob-
tinebit vias iniustorum; & in flamma
sua non comburet iustos. Qui relin-
quunt Deum, incident in illam, &
exardebit in illis, & non extinguetur,
& immitteretur in illos quasi leo, &
quasi pardus ladet illos. Sic de homi-
nis nequam lingua diximus ex Ec-
cli. 23. 22. supra litera H. num. 2.
& quomodo mali locuti sunt ne-
quitiam, litera C. num. 1. ex Psal-
mo 72. 8.

3. Nequam verbum, immu-
tabit cor. Sic Eccli. 37. 21. Verbum
nequam immutabit cor. ex quo qua-
tuor partes oriuntur; bonum & ma-
lum, vita & mors: & dominatrix il-
lorum est assidua lingua. Quod non

est iterandum iuxta id, Ecclesiastici. 19. 7. *Non iteres verbum nequam, & durum, & non minoraberis*

4. Nequam sermo, eodem fere spectat, quem sibi firmauerunt, Psalm. 63. 3. 6. malignantes & operantes iniquitatem.

5. Nequam serui os, de quo iudicabitur ipse, Luc. 19. 22. vt litera S. num. 5.

6. Nicanoris lingua blasphema, 2. Mach. 14. 33. in templum, & altare; de cuius lingua quid Iudas Machabæus egerit est capit. 15. 33. *Linguam autem impij Nicanoris precisam iussit particulatim aures dari; manum autem dementis, contra templum extendi.*

O.

1. Obscurus sermo, qui Sap. 1. 11. in vanum non abibit, vt liter. D. num. 2. diximus.

2. Odij sermones, quos exper-tus ab alijs David cum inquit. Psal.

108. 2. Locuti sunt aduersū me linguā
dolosā & sermonibus odij circumdede-
runt me: & expugnauerunt me gra-
tis. Pro eo ut me diligerent, detrabe-
bant mihi: ego autem orabam.

3. Onus est sermo vniuscu-
iusq; suus, vt ex Ier. 23. 36. & pul-
chro exemplo superius capit. 9. n.
3. demonstrauius.

4. Otiosa verba, de quibus
danda ratio Matth. 12. 36. vnicui-
que in die iudicij, de quo egimus
cap. 10. n. 2.

5. Os prauum, Prou. 4. 24.
vt litera P. n. 5.

P.

P. 1. Pacifica verba in dolo, quæ
locutus est Antiochus illustris in
Ierusalem cum Iudæis, 1. Ma-
chab. 1. 31. Sic Bachides & Alci-
mus cum Iuda Machabæo ad eum
à Demetrio rege missi, capit. 7. 10.
Sic Nicanor cum Iuda & fratribus
eius, ibidem vers. 27.

2. Peccati verbum, quod est in indisciplinata loquela. Hinc Eccli. 23. 17. *Indisciplinata loquela non affuescat os tuum: est enim in ea verbum peccati.* De qua plura litera I. num. 10. Contra quam peccantiū linguam orans David, inquit. Psal. 54. 10. *Præcipita Domine, & divide linguas eorum; quia vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate.* Et Psal. 108. 2. *Deus laudem meam ne tacueris; quia os peccatoris, & dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me linguâ dolosâ, & sermonibus odij circumdederunt me, &c.* Qui & percutere volunt Ieremiam linguâ, Ier. 28. 18. *plaga autem linguæ comminuit ossa, vt ex Eccli. 28. 21. 22. diximus suprâ cap. 18. n. 14.*

3. Polluta labia populi. Vnde Isa. 6. 5. *Va mihi, quia tacui: quia vir pollutus labijs ego sum, & in medio populi, polluta labia habentis, ego habito, & regem Dominum exercituum*

Peccati verbum.

vidi oculis meis.

4. Præcipationis verba, quæ diligunt, potentes iniquitate, lingua dolosa. Vt est Psalm. 51. 6. de quibus egimus suprâ liter. D. n. 6,

5. Præuam os, quod debemus à nobis amouere, iuxta id, Prou. 4. 24. *Remoue à te os præuam, & detrahentia labia sint procul à te.* Nam vt est cap. 10. 31. *Os iusti parituriet sapientiam, & lingua prauorum peribit.*

6. Prophetarum falsorum, de quibus, Ier. 23. 31. *Ecce ego ad Prophetas, ait Dominus: qui assumunt linguas suas, & aiunt: dicit Dominus, &c.*

R.

1. Rapinas meditantium os, Prou. 24. 2. vt litera F. num. 3.

2. Resistentium Domino lingua, quam iudicabit Dominus, de qua Isa. 54. 17. *Omne vas quod fictum est contra te, non dirigetur; & omnem linguam resistentem tibi, in iudicio iudicabis.* *Hac est hereditas seruorum Domini; &*

Resistentium
Domino
lingua.

iustitia

iustitiæ eorū apud me: dicit Dominus.

3. Ranas quasi producens os,
de quo lit. D. n. 7. ex Apoc. 16. 13.

S.

1. Sagitta vulnerans Iudæorum
lingua. Ier. 9. 8. Sagitta vulnerans
lingua eorum, dolum locuta est: in ore
suo pacem cum amico suo loquitur, &
occulte ponit ei insidias. Nunquid non
super his non visitabo, dicit Dominus?
aut in gente huiusmodi non ulciscetur
anima mea?

2. Scelestia labia, quibus væ.
Eccli. 2. 14. Væ duplici corde, & la-
bijs scelestis, & manibus malefacien-
tibus, & peccatori terram ingredien-
ti duabus vijs.

3. Scelestorum filiorum lingua, Sceles-
de qua Isa. 57. 3. 4. 5. Vos autem ac- storū
cedite huc filij auguratricis: semen a- lingua.
dulteri, & fornicaria, super quem lu-
sistis? super quem dilatastis os, & eie-
cistis linguam? nunquid non vos filij
scelesti, semen mendax?

4. Semi.

4. Seminis adulteri, & fornicariæ, & mendacis linguæ. Isa. 57. 3. 4. 5. vt ante num. 3.

5. Serui nequam, de quo Luc. 19. 22. *De ore tuo te iudico, serue nequam: sciebas, quod ego homo austerus sum, &c.*

6. Simulatoris, qui ea decipit, Prou. 11. 9. *Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.*

Stulti
labia.

7. Stulti labia, qui cæditur labijs, iuxta id Prou. 10. 8. *Sapiens corde præcepta suscipit: stultus cæditur labijs.* Et vers. 10. *Qui annuit oculo, dabit dolorem; & stultus labijs verberabitur.* Et Prou. 18. 6. *Labia stulti miscent se rixis; & os eorum iurgia pronocat.* Similiter Prou. 18. 7. *Labia eius ruina anima.* Et Prou. 12. 13. *Propter peccata labiorum ruina proximat malo.* De qua re plura diximus cap. 5. num. 1. Quæ labia si compresserit stultus, Prouer. 17. 18.

reputabitur intelligens, cap. 30. n. 1. dictum.

8. Stulti os, de quo sic, Prou. 10. 14. *Sapientes absconderunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est.* Et cap. 14. 3. *In ore stulti virga superbia: labia autem sapientium custodiunt eos.* Cap. verò 15. 14. *Cor sapientis querit doctrinam: & os stultorum pascitur imperitia.* Et cap. 18. 7. *Os stulti contritio eius: & labia ipsius ruina anima.* Isa. 9. 17. *Stultitiam uniuersum os locutum est; ideo Deus non miserebitur.* Vide plura litera F. num. 1.

9. Verba stultorum, de quibus, Eccli. 10. 14. *Stultus verba multiplicat.*

10. Sublimis malorum sermo, de quo nobis cauens D. Paulus Col. 2. 4. inquit. *Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonis.*

11. Superbia verbi Gigantum

ob quam Deus eos est execratus. Eccli. 16. 8. 9. vt litera G. num. 2. quam & impiorum os locutum est, Psalm. 16. 10.

12. Superbum verbum, in quo non agas cogitationes tuas, secundum id, Eccli. 32. 16. *Age conceptiones tuas, & non in delictis, & verbo superbo.* Superba quoq; loquuntur hæretici, vt ex Iudæ 16. diximus, litera H. num. 1.

Susurronis
verba.

13. Susurronis verba, de quibus Prouerb. 26. 22. *Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perueniunt ad intima ventris.* De quo Leuit. 19. 16. *Non eris criminator, nec susurro in populo.* Et simile quasi omnino dicitur. Eccli. 5. 16. *Non appelleris susurro in vita tua, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.* Capit. verò 21. 31. sic inquit. *Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur: & qui cum eo permanserit, odiosus erit: tacitus, & sen-*

satus

satus honorabitur. Et cap. 28. 15. Sus-
 surro & bilinguis maledictus; mul-
 tos enim turbavit pacem habentes.
 Et Prou. 26. 20. Cum defecerint li-
 gna, extinguetur ignis: & susurrone
 subtracto, iurgia conquiescunt. Ipse
 verò non quiescet, quia tales digni
 sunt morte, teste D. Paulo. Rom.
 1. 32.

T.

1. Tædij verba, quæ loquun-
 tur, qui debent reddere fœnus
 tempore restitutionis, de quibus
 Ecclesiastic. 29. 4. Multi quasi in-
 uentionem aestimauerunt fœnus, &
 præstiterunt molestiam his, qui se ad-
 iuuerunt. Donec accipiant, oscu-
 lantur manus dantis, & in promif-
 sionibus humiliant vocem suam. Et
 in tempore redditionis postulat tempus,
 & loquetur verba tædij, &
 murmurationum, & tempus causa-
 bitur.

2. Temerarius, qui Eccli. 9.

Temeraria

25. in verbo suo odibilis erit, vir linguosus in ciuitate, terribilis, sicut dictum in litera L. n. 4. Et Eccli. 5.1. *Ne temerè quid loquaris, neq; cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in cælo, & tu super terram: ideo sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia, & in multis sermonibus inuenietur stultitia.*

3. Tertia lingua, quæ multos commouit & multa mala peregit, vt ex Eccli. 28. 16. 17. 18. diximus superiùs cap. 18. n. 4. 10. &c.

4. Testificans lingua, quæ adducit mortem, Eccli. 28. 13. vt supra cap. 18. num. 2.

5. Tumentia labia, de quibus Prou. 26. 23. *Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.*

6. Turpis sermo, qui de ore nostro deponendus est, vt ex Col. 3. 8. superiùs c. 58. n. 13. tradidimus.

V.

1. Vana verba, de quibus Psal. 11. 3. *Vana locuti sunt unusquisq; ad proximum suum: Labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.*

2. Venenum aspidum sub labijs malorum. Psalm. 13. 3. † 139. 4. Rom. 3. 13.

3. Ventosa verba, de quibus quærit Iob num habitura sint finem. Iob. 16. 3.

4. Viperæ lingua, quæ occidit diuitem. Iob. 20. 16. 4. *Caput aspidum suget, & occidet eum lingua vipera.*

CAPVT LX.

Centum septendecim egregiæ qualitates, in labijs, lingua, ore, sermone & verbo bonorum imitatione digna, ordine Alphabeticò insertæ.

A.

1. Aaronis labia, quibus dedit gloriam Deo, iuxta Eccli. 50. 22. *Manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israël, dare glo-*

L 3

riam

riam Deo à labijs suis, & in nomine ipsius gloriari.

2. Aedificatiua verba, aut quæ exemplum præbeant, 1. Tim. 4. 12. *Nemo adolescentiam tuam cõternat: sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate.* Rom. 14. 19. *Quæ pacis sunt sectemur: & quæ adificationis sunt, inuicem custodiamus.* Et capit. 15. 2. *Unusquisq; vestrum proximo suo placeat in bonum.* Vide quæ diximus cap. 20. num. 1. & infrà litera I. num. 8.

3. Aequi sermones sapientiæ, de quibus Prouerb. 8. 8. *Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid, neq; peruersum. Recti sunt intelligentibus, & æqui inuenientibus scientiam.*

4. Angelorum lingua, quæ debet esse vt hominum lingua, charitate coniuncta. 1. Corinth. 13. 1. *Si linguis hominum loquar, & an-*

gelorum,

gelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, & cymbalum tinniens. Quòd scilicet licet alijs sit vsui, (vt concionatorum eorum linguæ, qui nulla charitate ducti concionantur) seipsum tamen consumit & obtundit.

B.

B.

1. Balborum lingua, quæ tẽpore Christi velociter loquitur, Isa. 32. 1. 2. 3. 4.

2. Bonus sermo, in quo lætificabitur mœror, iuxta id Prou. 12. 25. *Mœror in corde viri humiliabit eum, & sermone bono lætificabitur.*

3. Bonum verbum, quod eructauit cor Dauidis, Psalm. 44. 1. *Eructauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.* Vtiq; bona opera, qualia enim verba talia opera, ex eodem siquidem corde procedunt.

C.

C.

1. Canentium & laudantium
 Dominum. Ora verò Dominum
 cum Esther ne illa claudat, sic di-
 cas vt Esther 13. 17. *Exaudi depre-
 cationem meam, & propitiùs esto for-
 ti & funiculo tuo, & conuerte luctum
 nostrum in gaudium, vt viuentes laude-
 mus nomen tuum Domine, & ne claudas
 ora te canentium.* Nam sic etiam ad
 Deum loquitur de aduersarijs cap.
 14. 9. *Volunt tua mutare promissa,
 & claudere ora laudantium te, atq;
 extinguere gloriam templi & altaris
 tui.*

Christi
 labia.

2. Christi Domini labia, de
 quibus Psalm. 44. 3. *Diffusa est gra-
 tia in labijs tuis: propterea benedixit
 te Deus in eternum.* Ità & benedicet
 nobis si labia nostra gratiæ diuinæ
 sese accomodauerint.

3. In cuius ore non est inuen-
 tus dolus. Isa. 53. 9. 1. Petr. 3. 12.
 quæ nec loqui debere qui ascendit

in

in montē Domini. Isa. 14. 2. cuius
verbū habitat in nobis Col. 3. 16.

4. Compositus sermo, quem
sibi dari petiuit Esther, Esth. 14.
13. vt diximus cap. 57. n. 8.

5. Composita verba, de qui-
bus Prou. 16. 24. *Fauus mellis, com-
posita verba: dulcedo anima, sanitas
ossium.* Quæ tamen non omnes de-
cent. Nam vt est Prou. 17. 7. *Non
decent stultum verba composita, nec
principem labium mentiens.*

6. Contemptibilis sermo A-
postolorum, collatione facta elo-
quentium gentilium, sic de se scri-
bit D. Paulus 2. Cor. 10. 10. *Quo-
niam quidem epistola, inquit, gra-
ues & fortes; presentia autem corpo-
ris infirma, & sermo contemptibilis.*
Et cap. 11. 6. *Nam etsi imperitus ser-
mone, sed non scientia.*

7. Contremiscentia labia, Ha-
bacuc vbi dicit capit. 3. 16. *Au-
diui, & conturbatus est venter meus;*

a voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat: ut requiescam in die tribulationis.

D.

Dauidis lingua.

1. Dauidis, qui aliàs dixit. Psal. 76. 5. Turbatus sum, & non sum locutus. Lingua fuit, Psal. 44. 2. vt calamus scribæ velociter scribentis.

2. Cuius os loquetur sapientiam, & meditatio cordis eius, Psal. 48. 4. prudentiam. Qui & clarè dicit, Psalm. 118. 46. Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum: & non confundebam. Qui quàm varia de Deo locutus, ex parte vide, cap. 56. numer. 2.

Onie eloquium.

3. Decorus eloquio Onias. 2. Mach. 15. 12. vbi Iudas Machabæus in visu vidit. Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum, & benignum, verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum, & qui a puero in virtutibus exercita-

tus fit, manus protendentem, orare
pro omni populo Iudeorum.

4. Dei sermones debemus
loqui. Hinc i. Petr. 4. ii. *Vnusquisq³*
sicut accepit gratiam, in alterutrum
illam administrantes, sicut boni di-
spensatores multiformis gratia Dei, si-
quis loquitur quasi sermones Dei, &c.

5. Dilatantium os; vt Deus id
impleat, iuxta Domini mandatum,
Psal. 80. ii. *Ego sum Dominus Deus*
tuus, qui eduxi te de terra Egypti:
dilata os tuum, & implebo illud.

6. Dispositi in iudicio sermo-
nes, de quibus præclarè, Psal. iii. 5.
dicit Dauid. *Iucundus homo, qui mi-*
seretur & commodat, disponet sermo-
nes suos in iudicio; quia in æternum
non commonebitur.

7. Dies bonos habere volen-
tium, qui debent prohibere linguã
suam à malo, ne & labia eorum lo-
quantur dolum. Psal. 33. 14. i. Pet.
3. 12. vt cap 31. num. 3. diximus.

8. Dul-

8. Dulce verbum, de quo Eccli. 6. 5. *Verbum duce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua eucharis in bono homine abundat.* Sic David de eloquijs Dei loquens, ait, Psalm. 118. 103. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.*

E.

E.
Ege-
norum
lingua.

1. Egenorum & pauperum, quæ siti aruit, quos exaudiuit Deus. Hinc Isai. 41. 17. *Egeni & pauperes querunt aquas, & non sunt. Lingua eorum siti aruit.* Ità & Christi saluatoris lingua siti aruit in cruce, Ioan. 19. 28. & D. Pauli 2. Cor. 11. 27. magis autem quòd iam dicti sitiuerint lingua in concionando, iustitiam. Matth. 5. 6.

2. Eloquium suum Iob ponit ad Deum, Iob 5. 8. *Quamobrem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum.*

3. Erudita lingua, qua sciunt

boni

boni sustentare lassos, quam Deus dedit. Isaię vt fatetur cap. 50. 4. his verbis. *Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt sciam sustentare eum, qui lassus est verbo: erigit manè, manè mihi erigit aurem, vt audiam quasi magistrum.*

4. Est est, sit sermo noster. sic Matth. 6. 37. Iacob. 5. 12. *Sit sermo vester: Est, est; Non, non; quod autem his abundantius est, à malo est.* Vide plura litera N. n. 1.

5. Eucharis lingua, quæ in bono homine. Eccli. 6. 5 abundat, vt suprà litera D. n. 8.

6. Ester sermones compositi. Est. 14. 13. vt cap. 57. n. 8.

F.

1. Fidele os, in quo abundauit sapientia, Eccli. 15. 9. *Non est speciosa laus in ore peccatoris: quoniã a Deo perfecta est sapientia. Sapientia enim Dei astabit laus, & in ore fi-*

deli abundabit, & dominator dabit
eam illi.

2. Fidelis sermo, quem debet
amplecti Episcopus, iuxta id, Tit.
1. 7. 8. 9. Oportet Episcopum sine cri-
mine esse, sicut Dei dispensatorem, non
superbum, non iracundum, non vino-
lentum, non percussorem, non turpis
lucricupidum: sed hospitalem, beni-
gnum, prudentem, sobrium, iustum,
sanctum, continentem, amplectentem
eum, qui secundum doctrinam est, fi-
delem sermonem; ut potens sit & ex-
hortari in doctrina sacra, & eos, qui
contradicunt, arguere.

3. Hi fideles aliqui sermones
traduntur in sacris literis, ut, 1. Tim.
1. 15. 16. Fidelis sermo, & omni acce-
ptione dignus: quod Christus Iesus ve-
nit in hunc mundum peccatores salvos
facere, quorum primus ego sum. Et
cap. 3. 1. Fidelis sermo: si quis Episco-
patum desiderat, bonum opus deside-

rat. Talis est, & capit. 4. 8. *Pietas qua ad omnia utilis est, promissionem habens vite, qua nunc est, & futura.* 2. Tim. 2. 11. *Fidelis sermo: nã si commortui sumus, & conuiuemus: si sustinebimus & conregnabimus: si negauerimus, & ipse negabit nos: si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest.* Quí verò fidelis sermo omnibus præterea Christianis conueniat, sic docet idem D. Paulus Tit. 3. 8. *Fidelis sermo est: & de his uole te confirmare: ut curent bonis operibus præesse, qui credunt Deo.* Id quòd maximè considerare debent quibus aliorum salus in Ecclesia commissa est.

G.

1. Gaudio repleti debet os nostrum, maximè in liberatione captiuitatis, tam corporalis, quàm spiritualis, iuxta id, Psal. 125. 1. *In conuertendo Dominus captiuitatem Sion facti sumus sicut cõsolati. Tũc repleti*

est

est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, &c.

2. Gloria in sermone. Vnde Eccli. 5. 15. *Honor & gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis, subuersio est ipsius.*

3. Gratia, verba oris sapientis, Vnde Eccli. 10. 12. *Verba oris sapientis, gratia: & labia insipientis precipitant eum.*

H.

H.

1. Honor in sermone sensati. Eccli. 5. 15. vt litera G. num. 2.

2. Honorificandus Deus vno ore, sic enim id à nobis D. Paulus exigit. Romanor. 15. 5. *Deus autem patientia, & solatij, det vobis id ipsum sapere in alterutrum, secundum Iesum Christum: vt vnanimiter, vno ore honorificetis Deum, & patrem Domini nostri Iesu Christi.*

3. Sermone & opere honorandi parentes. Vnde Eccli. 3. 10. dicitur. *In opere & sermone, & omni patientia*

honora

honor a patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio à Deo, & benedictio illius in nouissimo maneat. Quia verò talium sermonum exigua habetur ratio, tam erga carnales quam spirituales parētes, cū ijs etiam subinde detrahat. Hinc pro benedictione Dei, & talium parentum huiusmodi filij multis maledictionibus plerumque subiacent, easq; quàm maximè in nouissimo die experientur.

I.

1. Ieremiæ labia, vnde rectè processerunt secundum id, Ierem. 17. 16. *Ego non sum turbatus, te pastorem sequens: & diem hominis non desideravi. Tu scis, quod egressum est de labijs meis, rectum in conspectu tuo fuit.*

I.
Ierem
mie
labia.

2. Ignæ debent esse nostræ linguæ, igne dono S. Spiritus & charitatis inflammata & accensæ, quales fuerunt linguæ Apostolo-

rum

rum interius, vt exteriores linguæ super eos apparentes ostenderunt. Actor. 2. 3.

3. Infantium linguæ, quas Deus fecit disertas, Sap. 10. 11. Ex quibus perfecit laudem, Psal. 8. 7. Matth. 21. 16. vide literam L. num. 1.

Iob
lingua
4. Iob labia, in quibus non peccavit, Iob. 1. 22. cuius labia puram sententiam loquuntur, vt capit. 33. 3. Cuius etiam labia cap. 8. 20. 21. implentur iubilo; cuius ibidem cap. 27. 4. labia non loquentur iniquitatem, vt sequenti n. 5.

5. Eiusdem lingua non meditabitur mendacium. Iob. 27. 4. *Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.* Sic neq; iniquitas, aut stultitia in lingua, aut faucibus eius fuit, iuxta id, Iob 6. 30. *Non inuenietis in linguâ meâ iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.*

6. Eiusdem sermones puri. Iob. II. 4. vacillantes confirmarunt, Iob 4. 3. *Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti: vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua tumentia confortasti. Quem, quia plenus est sermonibus coarctat spiritus vteri sui, capit. 32. vers. 10. Licet quoque capit. 23. 2. eius sermo sit amaritudine plenus.*

7. Iob verba, quibus nihil addebant. Iob capit. 29. vers. 21. 22. *Qui me audiebant expectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum.*

8. Irreprehensibile verbum. Tit. capit. 2. 7. *In omnibus teipsum prabe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, verbum sanum, irreprehensibile: ut is, qui ex aduerso est, vereatur, nihil*

habens

habens malum dicere de nobis. Vide quòq; de Iudith. II. 12.

Isaia
os.

9. Isaia os, quòd Deus posuit contra peccatores vt gladium acutum. Isa. 29. 2.

10. Iucundum Davidis Deo eloquium, vt petit Psalm. 103. 33. 34. *Cantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quam diu sum. Iucundum sit ei eloquium meum: ego verò delectabor in Domino.*

11. In iudicio dispositus sermo. Psalm. 111. 5. vt litera D. num. 6.

Iudith
sermones.

12. Iudith sermones sine vlla reprehensione. Cui Iudith. 8. 28. *Dixerunt Ozias & presbyteri, omnia quae locuta es vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla reprehensio. De qua plura cap. 57. n. 8.*

13. Iusti labia quæ erudiunt plurimos. Prou. 10. 21. *Qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur. Sic Pro. 10. 32. Iusti labia considerant placita: & os impiorum peruersa.*

14. Iusti

14. Iusti lingua, de qua Prou.
10. 20. *Argentum electum lingua
iusti, cor autem impiorum pro nihilo.*

15. Iusti lingua & os, de qui-
bus Psalm. 36. 30. *Os iusti medita-
bitur sapientiam, & lingua eius loque-
tur iudicium. Lex Dei eius in corde
ipsius: & non supplantabuntur gres-
sus eius. De quo & Prou. 10. 31. Os
iusti parit iudicium, & lingua
prauorum peribit. Quod ver. 12. est
vena vitæ, de quo & cap. 12. 6. Ver-
ba impiorum insidiantur sanguini: os
iustorum liberabit eos.*

16. Iusti sermones recti, æqui,
in quibus nihil peruersum, aut pra-
uum. Prou. 8. 8. 9. vt supra litera
A. num. 3.

17. Iusta labia voluntas regis.
Prou. 16. 13.

18. Iustitiæ verbum, de ore
Dei egreditur, eo dicente per Isaiã
Isa. 45. 23. *In memetipso iuravi, egre-
dietur de ore meo iustitia verbum, &*

non reuertetur: quia mihi curuabitur
omne genu, & iurabit omnis lingua.
Quod & te debet psequi, Eccli. 5. 12.

19. Iustificabimur ex verbis,
Matth. 12. 37. Ex verbis enim tuis
iustificaberis, & ex verbis tuis con-
demnaberis. Vt latius patet ex su-
periori cap. 10. n. 2.

L.

L.
Lacten-
tium
lingua

1. Lactentium lingua, ex qua
Deus perfecit laudem. Psalm. 8. 3,
quod factum, Matth. 21. 15. sic e-
nim dicitur. Videntes autem prin-
cipes Sacerdotum & Scribae mirabi-
lia, quae fecit, & pueros clamantes in
templo, & dicentes: Hosanna filio Da-
uid; indignati sunt, & dixerunt ei:
Audis quid isti dicunt? Iesus autem
dixit eis: Vtrūq; nunquam legistis:
quia ex ore infantium & lactentium
perfecisti laudem?

2. Lassos sustentās lingua, qua-
lis fuit Isaia, vt Isa. 50. 4. vt litera
E. num. 3.

3. Leuilabia, & os; de quibus Malachias ca. 2. 6. loquens, inquit. *Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: in pace, & in equitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate.*

Leui
os.

M.

1. Machabæorum, qui ea cōfessi sunt Dominum, & eā sibi pro eius confessione amputandam obtulerunt. De primo quidem ex septem filijs est. 2. Mach. 7. 4. de secundo verò vers. 20,

M.
Macha
bæorū
lingua.

2. Mansueta, iuxta id Eccli. 3. 19. *Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligēris.* Sic & in ea sermo perficiendus, vnde & ibidem cap. 3. 19. *Fili in mansuetudine serua animam tuā, & da illi honorem secundum meritum suum.* Eam autem seruari in custodia linguæ docuimus cap. 20. n. 3. Lædi verò loquacitate cap. 3. n. 1.

de

de qua mansuetudine, lege D. Paulum 1. Cor. 4. 21. † 2. Cor. 10. 1. Galat. 5. 23. Ephes. 4. 2. 1. Tim. 6. 11. 2. Tim. 2. 24. Iacob. 1. 21. † 3. 13.

3. Mirificus sermo, quem locutus est Zorobabel sub Dario rege Persarum 3. Esd. 5. 6.

4. Mollis sermo, de quo Proverb. 25. 15. *Patientia lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiam.* Conuenit cum illo Prou. 15. 1. *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem.*

5. Moderantes sermonibus suis. Prou. 17. 27. *Qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est: & pretiosus spiritus vir eruditus.*

6. Mulieris fortis lingua, de qua Prou. 31. 26. *Os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua eius.* Quamuis etiam mulieres sine verbo, per conuersationem bonam, quasi loquuntur, quod 1. Petr. 3. monet D. Petrus, dicens. *Similiter*

& mulieres subdita sint viris suis : ut
 si qui non credunt verbo , per mulierū
 conuersationem sine verbo lucrifiant ,
 considerantes in timore castam con-
 uersationem vestram. Quarum non
 sit extrinsecus capillatura , aut cir-
 cumdatio auri , aut indumenti vesti-
 mentorum cultus : sed qui abscondi-
 tus est cordis homo , in incorruptibili-
 tate , quieti , & modesti spiritus , qui est
 in conspectu Dei locuples.

N.

N.

1. Non , non : sit sermo noster.
 Matth. 5. 3. 7. Iacob. 5. 12. ut dictū
 litera E. numer. 4. Vide etiam D.
 Paulum , 2. Corinth. 1. v. 17. 18.
 19. 20.

2. Nouæ linguæ , quibus lo-
 quentur qui in Christum credunt.
 Sic enim Marc. 16. 17. Christus Do-
 minus testatur , dicens. Signa autem
 eos , qui in me credunt , hæc sequentur :
 In nomine meo demonia eicient : lin-
 guis loquentur nouis.

M

1. Occul.

O.

1. Occultus sermo, quem nō abscondit Raphaël, Tob. 21. 11. dicens. *Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam a vobis occultum sermonem.*

Oppor-
tunus
sermo

2. Opportunus sermo, de quo Prouer. 15. 23. *Letatur homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus.* Plura litera T. num. 1. Ad quæ etiam alludit D. Iacobus cap. 3. 2. *In multis offendimus omnes, si quis in verbo non offendit: hic perfectus est vir, &c.*

3. Optimus sermo, quibus Iudas armavit suos contra Nicanorem. 2. Machabæor. capit. 15. vers. 11. vbi sic dicitur. *Singulos autem illorum armavit, non clypei, & hasta munitione, sed sermonibus optimis, & exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod vniuersos latificauit.*

P.

1. Pacificum & pacis verbum, quod Ecclesiast. 5. 12. te prosequatur. Vide litera I. num. 17.

2. Pauca verba. Hinc Ecclis. 5. 1. *Ne temerè quid loquaris, neq; cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in caelo, & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui.*

3. D. Pauli sermo, Qui 1. Corinth. 2. 3. 4. *Non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis.* Qui Ephes. 6. 18. 19. cupit pro se orari. *Vt detur illi sermo in apertione oris eius in fiducia.* Vt, Col. cap. 4. vers. 2. 3. 4. *aperiatur illi ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi.* Qui, Actor. 20. protrahit sermonem vsq; ad mediam noctem.

D. Pauli sermo.

4. Pauperis sapientis verbum, quod contemnitur, vt Ecclis. 9. 14.

Pauperis sapientis verbū.

15. 16. dicitur. *Civitas parva, & pauci in ea viri; venit contra eam Rex magnus, & vallavit eam, extruxitq; munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inventusq; est in ea vir pauper & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba eius non sunt audita?*

5. Ut percipiantur à Deo verba oris nostri, talia debent esse, Psalm. 5. 2. † 16. 6. † 53. 4. † 147. 1.

6. Peruersi nihil est in sermone sapientiae, Prouerb. 8. 8. vt lit. A. numer. 3.

Placabilis
lingua.

7. Placabiles, de qua Prou. 15. 4. *Lingua placabilis, lignum vitae, qua autem immoderata est, conteret spiritum. Et Psalm. 18. 15. Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo*

semper.

semper. Vide etiam literam I. n. 9.

8. Prauum nihil in sermone sapientiæ. Prouerb. 8. 8. vt litera A. num. 3.

9. Prophetarum os, per quod loquitur Deus. Ierem. 36. 21. 22. 1. Esd. 1. 1. 3. Esd. 1. 57. † 2. 1. Isa. 34. 16. Luc. 1. 70.

10. Prudentum verba, de quibus Eccli. 21. 28. *Labia imprudentum stulta narrabunt: verba autem prudentum cū statera pōderabuntur.*

11. Prudentissimi labia, de quibus, Prouerb. 10. 19. *In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.*

12. Prudentiæ labia, quæ Prouerb. 14. 17. nescit stultus. De cuius ore etiam sic scribitur, Eccli. 21. 20. *Os prudentis queritur in Ecclesia, & verba illius cogitabunt in cordibus suis.*

13. Prudentiæ verba, quæ

Prudentiæ lingua.

non recipit stultus, Prouerb. 18. 2.

14. Prudens in verbis dicitur Dauid esse, 1. Reg. 16. 18.

15. Pulchri sermones, quos perdes comedendo cum homine impio, Prou. 23. 6. 7. 8. vide quoque num. 16.

16. Purus & pulcherrimus sermo: de quo Prouerb. 15. 26. *Abominatio Domini cogitationes mala: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.* Talis sermo Iob fuit, Iob. 11. 4

R.

1. Recta debet predicare labia sapientiae. Prou. 8. 6. cuius sermones sunt recti, vers. 8. vt diximus litera A. num. 3. Et quod rectum in conspectu Dei fuit, à labijs Ieremie egressum est, Jer. 17. 16. vt litera I. num. 1. Vnde & rectè docet Salomon, Prou. 23. 16. *Fili mi si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, & exultabunt renes mei, cum locuta fuerint recta labia tua.*

R.
Recte
labia.

2. Rectissimi & veritate pleni sermones, quos scripsit Ecclesiastes. Eccles. 12. 10.

3. Sine vlla reprehensione sermones, quales fuerunt Iudith. Iudith. 8. 28.

4. Reg. 16. Regis labia in quibus est diuinitio, Prouerbior. 16. 10.

5. Regum os, qui id continebunt super Christum, de qua re ita Isaix 5. 15. *Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum: quia quibus non est narratum de eo, viderunt: & qui non audierunt, contemptati sunt.*

S.

1. Sacerdotis labia. de quibus Malach. 2. 7. *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.*

Sacerdotis labia.

2. Sale sit conditus sermo no-

Sale
Condi-
tus ser-
mo.

ster. Hinc Col. 4. 6. *Sermo vester
semper in gratia sale sit conditus: ut
sciatis quomodo oporteat vos unicuique
respondere.*

3. Sanctorum os. Luc. 1. 7.
Actor. 3. 21.

4. Sanctissima verba, Eccle-
siastici 44. 4.

5. Sana verba, 2. Tim. 1. 13.
Formam habe sanorum verborum.
Et Tit. 2. 8. vt lit. I. num. 8.

6. Sani sermones, quibus D.
Paulus, 1. Tim. 6. 3. docet esse ac-
quiescendum.

Sapien-
tis lab-
ia.

7. Sapientiae & sapientis la-
bia, Prouerbior. 10. 13. *In labijs sa-
pientis inuenitur sapientia. Quae o-
mni auro melior, vt docuimus
capit. 1. Quae Prouerbior. 8. 7. de-
testabuntur impium, & recta praed-
dicabunt. In quibus Prouerb. 22.
18. redundat doctrina. Quibus ca-
pite 15. 7. disseminatur scientia.*

Quibus

Quibus capite 16. 23. addetur gratia.

8. Sapiētū lingua ornat sciētiam. Prouerb. 15. 2. Quæ capit. 12. 18. est sanitas.

9. Sapiētis os cor eius erudiet, Prouerb. 16. 10. Cuius oris verba, Eccli. 10. 12. gratia. In quorum corde os illorum, Eccli. 21. 29. Qui aperiet os in oratione, Eccli. 39. 7. Et os nostrum sapientiam debet loqui, iuxta id, Psalm. 48. 4. *Os meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam.*

10. Sapientix sermo quē dat Spiritus sanctus. 1. Corint. 12. 8. Et princeps laudabitur sapientia sermonis sui, Eccli. 9. 24.

11. Sapiētis verba audienda, Prouerbior. 22. 17. Quæ Ecclis. 9. 17. audiuntur in silentio. Cuius verba oris gratia. Ecclis. cap. 10. vers. 12. Et capit. 12. 11. sunt sicut stimuli.

12. Scientiæ labia vas pretiosum, Prou. 20. 15.

13. Scientiæ sermo, qui datur per Spiritum sanctum, 1. Cor. 12. 8. Cuius scientiæ sermones non debemus ignorare, vt est Prouer. 19. 27. vbi dicitur. *Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ.*

14. Scientiæ verba, de quibus Prouerb. 23. 12. *Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: & aures tuæ ad verba scientiæ.*

Sensati
labia.

15. Sensati labia, de quibus Eccli. 21. 19. *Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labijs sensatis inuenietur gratia.*

16. Sensati sermo, in quo honor & gloria. Eccli. 5. 15. vt litera G. num. 2.

17. Sensati verba, de quibus Eccli. 4. 29. *In linguâ sapientia dignoscitur: & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati, & firma.*

mentum in operibus iustitiæ.

18. Sponsi cœlestis labia distillãtia myrrham primam, Cant. cap. 5. 13.

19. Sponsæ labia, vt fauus distillans. Cant. 4. 11. Vt vitta cocci-
nea † 4. 3. sub cuius lingua mel, &
lac, vers. 11. Vide plura in litera O.
numer. 1.

T.

1. Tempori dicta verba, Pro-
uerb. 25. 11. *Mala aurea in lectis
argenteis, qui loquitur verbum in tẽ-
pore suo.* Eccli. 27. 13. *In medio in-
sensatorum, serua verbum tempori.*

2. Timentis Deum os, quod
aperuit Dominus in medio Eccle-
siæ, Eccli. 15. 5.

V.

1. Vacillantes confirmaue-
runt sermones Iob, Iob. 4. 4. vt
litera I. num. 6.

2. Veritatis labium, de quo
Prouerb. 12. 19. *Veritatis labium*

T.

V.

Verita-
tis las-
bium.

firmum

firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacij.

3. Veritate pleni sermones, quos consumpsit Ecclesiastes capite 12. 10.

4. Orandus Deus ne auferat à nobis verbum veritatis vsque quaq; . Psalm. 118. 43.

5. Veritatem dicit Achior, nec egredietur verbum falsum ex ore eius, Iudith. 5. 5.

6. Veritatis verbum, cui non debes contradicere, iuxta id Eccli. 4. 30. *Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio inervationis tua confundere. Minimè vero verbo veritatis euangelij, Col. capit. 1. 5.*

7. Verax verbum, de quo Eccli. cap. 37. 20. *Ante omnia opera verbum verax precedet te, & ante omnem actum consilium stabile.*

8. Virginum os, in quo non est inuentum mendacium, Apoc. cap. 14. 5.

Z.

1. Zachariæ os, quod vt aper-
tum in circumcissione D. Ioannis
Baptistæ, cœpit loqui Zacharias
benedicens Deum, Luc. 1. 64.

Zachariæ os.

2. Zorobabel mirificum ser-
monē locutus sub Dario rege Per-
sorum, 3. Esd. 5. 6.

CAPVT LXI.

*Hic docetur pulcherrimo exemplo, nunquam
malis, sed semper optimis colloquijs
utendum esse.*

EX suprascriptis omnibus capiti-
bus satis superq; elici potest,
quàm exactè quiuis Christianus, &
maximè religiosus, linguæ suæ at-
tendere debeat, ne exiguo isto lin-
guæ membro ad vana & inutilia
(nam ad turpia nefas sit) abutatur,
sed cùm loquendum est, ijs collo-
quijs sese & colloquentem oble-

ctet

eter, quibus & sancti angeli & Deus
 ipse recreari possit. Nam id quàm
 acceptum sit diuinæ bonitati infi-
 gni reuelatione cuidam sancto E-
 remi incolæ Deus ad nostram
 utilitatem manifestauit. Qua de re
 sic legimus in *Vitis Patrum*, dist.
 2. Fuit quidam vir magnus de san-
 ctis senioribus cui talem gratiam
 donauerat Christus, reuelante ei
 Spiritu sancto, vt videre posset,
 quòd alij non videbant. Refere-
 bat enim sanctis Patribus dicens:
 Quòd aliquando quàm plurimi se-
 dentes fratres, simul loquebantur
 inter se, & conferebant de sanctis
 scripturis quæ ad salutem pertinet
 animarum. Stabant autem circa
 eos sancti angeli lætantes, in hilari
 vultu, considerantes, delectaban-
 tur enim de eloquio Domini.
 Cumq; aliud quòdcunq; inter se
 loquerentur, statim angeli sancti
 recedebant longius, indignantes

*Ange-
 li ad
 sunt
 sacra
 loquē-
 tibus.*

contra

contra eos. Veniebant autē porci sordidissimi & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Dæmones enim in specie porcorum, delectabantur de superbia & vana loquela eorum. Beatus autem senior hæc videns, abiit in suam cellulam, & per totam noctem cum grandi fletu & vlulatu gemēdo deflebat misérias nostras. Exhortabantur autem sancti patres, per Monasteria & commonebant fratres dicentes: Cohibete fratres à multiloquio & ab ociosis verbis linguam, quia malus interitus animæ generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Domino Deo & sanctis Angelis odibiles sumus. Dicit enim scriptura diuina, quòd in multiloquio non effugies peccatum, hæc enim infirmam & vacuam efficiunt mentem atque animam nostram. Hæc ibi. Quo exemplo proposito, finem huic libello impono.

Dæmones in forma porcorum adz sunt malè loquē tibus.

Hoc

Hoc vnicum à Christiano lectore
petens, vt pijs apud Deum id a-
gat precibus, vt diuina misericor-
dia præterita linguæ meæ peccata
sua clementia diluat, & in poste-
rum eam calculo ignito cha-
ritatis consignet.

* *
*

FINIS LAUS DEO.

